

veze Jelačića i Srijema autori ilustriraju odnos Jelačića spram Srijema ukazujući na pojedine povijesne dokumente koji govore o tomu. S druge strane, ukazuju i na konstantnu prisutnost bana u procesima rješavanja spora oko pripadnosti Srijema koji su započeli tijekom Revolucije 1848./1849. Temi sjećanja na bana Jelačića kroz povijest Petrovaradina autori posvećuju zadnja poglavlja knjige, potvrđujući time kako je Jelačić za tamošnje Hrvate bio simbol nacionalnoga jedinstva. Osim nazivima ulica i trgova, sjećanje na bana Jelačića odražavalo se i u imenima kulturnih i sportskih društava, što je aktualno i danas, jer kao svojevrsni nasljednik Omladinskog društva *Jelačić* danas postoji istoimeno hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo koje djeluje na području njegovanja hrvatske kulture u Petrovaradinu, ujedno i sjećanja na Josipa Jelačića. Rezultat toga je i ova knjiga, nastala u njegovoj nakladi.

Teme zastupljene u ovoj knjizi od znanstvenog su i kulturnoga značaja. No, knjiga ima i posebno nacionalno i društveno značenje: ona svjedoči o njegovanju kulture sjećanja određene zajednice, na određenome lokalitetu kroz, sada već možemo reći stoljeća. Na ovaj način koncipirano i potkrijepljeno različitom povijesnom dokumentarnom građom (zemljovidima, grbovnicama, fotografijama, dokumentima, starim tiskovinama), ovo se izdanje posvećeno sagledavanju odnosa Josipa Jelačića i njegova zavičaja, Srijema, može smatrati prvijencem te kao takvo zauzima važno mjesto u nakladništvu Hrvata u Vojvodini.

Ljubica Vuković Dulić

Jovan Komšić, *Demokratsko upravljanje kulturološkim različitostima : Vojvodina u svetlu evropskih iskustava*, Centar za regionalizam, Dan Graf, Novi Sad, Beograd, 2015., 123 str.

Iako se danas kompleksnim pitanjima multikulturalizma i etniciteta u suvremenoj Srbiji ne poklanja dovoljno pozornosti, postoje više nego stručni entuzijasti koji su spremni promišljati, pokrenuti debatu i na koncu ponuditi adekvatne odgovore i rješenja. Takav je slučaj i s vojvođanskim politologom i sveučilišnim profesorom Jovanom Komšićem (Ekonomski fakultet u Subotici, Sveučilište u Novom Sadu), čija je studija *Demokratsko upravljanje kulturološkim različitostima : Vojvodina u svetlu evropskih iskustava*, jedna od knjiga koja je u 2015. izazvala veliku pozornost zainteresirane javnosti. Ono što je svakako zanimljivo je značajka da središnje mjesto u Komšićevoj studiji ima Autonomna pokrajina Vojvodina kao izrazito etnokulturološki diversificirana pokrajina u kojoj nacionalne manjine (zajednice) čine preko 30 % ukupnog stanovništva. Nije slučajno da Komšić ponovno uzima Vojvodinu za potrebe svoje studije, jer se problematikom položaja i autonomije Vojvodine uspješno bavi već više od dva desetljeća, ne samo kao angažirani intelektualac, već i kao aktivni djelatnik i suradnik različitih udruga civilnog društva koje su „post-oktobarskoj“ Srbiji djelovale i davale doprinos demokratizaciji srbijanskog društva (npr. Centar za regionalizam, PHILIA, Forum IURIS itd.).

U ovoj studiji, Komšić s jedne strane ističe pozitivne strane Vojvodine kao što su interkulturalnost, pluralni iden-

titeti i kulturološke posebnosti multikulturalnog građanstva, koje predstavlja plod njezinog povijesnoga naslijeđa i nešto što je opće dobro. S druge strane, bivajući realističan i kritičan prema trenutačnoj poziciji u kojoj se pokrajina nalazi, Komšić njezinu autonomiju naziva fasadnom, odnosno autonomijom koja je produkt i rezultat međupartijskih kompromisa u kojima do izražaja dolaze sebični interesi političkih elita, međupartijski dogovori i sebičnost istih, etnocentristička ideologija koja stalno daje poticaj strahu od istinske autonomije koju pokrajina zaslužuje. Ustrajavajući u svojim kako teorijski argumentiranim i praktičko empirijski dokazivim stajalištima, Komšić ustrajava na tomu da decentralizacija, regionalizacija, uvažavanje različitosti i etnokulturoloških posebnosti nikako ne dezintegriraju srbijansko društvo, već unatoč tomu dodatno integriraju i pridonose boljoj socijalnoj koheziji i razvitku.

Svoja stajališta Komšić potkrjepljuje i promišljanjima relevantnih autora kao što su Robert Dahl, Will Kymlicka, Izstván Bibó, Ernest Gellner, Giovanni Sartori, Alexis Tocqueville, Michael Waltzer, Eugen Pusić, Anthony D. Smith, Anthony Giddens itd. U knjizi se nalazi opširna literatura koja će svakako biti od koristi svim zainteresiranim istraživačima i zainteresiranim entuzijastima koji se kane baviti kompleksnim temama kao što su multikulturalizam, etnokulturološke različitosti te upravljanje istima i pitanjem autonomije.

Knjiga je tiskana kao zajednički pothvat nakladničke kuće „Dan Graf“ iz Beograda i nevladine udruge Centar za regionalizam iz Novoga Sada. Recenzenti knjige su ugledni sveučilišni profe-

sori Čedomir Čupić (Fakultet političkih znanosti, Sveučilište u Beogradu) i Boško Kovačević (Sveučilište Singidunum). Knjiga ima 123 stranice i podijeljena je na četiri tematske cjeline: „Etnocentristička osporavanja institucionalnih garancija vojvođanskog kulturnog pluralizma u okvirima regionalne autonomije političkog tipa“, „Demokratsko upravljanje razlikama i kontroverze multikulturalizma“, „Novi evropski regionalizam i dobro upravljanje na više nivoa“ i „Dileme i perspektive institucionalnih politika u Srbiji“. Posebni dio knjige predstavlja dodatak odnosno znanstveni uradak „Ustav 2006 : Simuliranje institucionalizma u Srbiji i destrukcija pretpostavki multikulturalnog građanstva u Srbiji“, koji je nastao nakon dovršenja osnovnoga dijela knjige. Knjiga je tiskana u nakladi od 500 primjeraka.

Darko Baštovanović